

DOKUMENTATION FRÅN FÖRELÄSNINGAR

LANDSBYGDSKONFERENSEN I EMMABODA 2011

TEMA: NÄRINGSLIVSUTVECKLING PÅ LANDSBYGDEN

DAG 1, 2011-10-19

Ann-Marie Fagerström, kommunalråd i Emmaboda kommun, hälsade välkommen till Landsbygdskonferensen 2011. Moderator Claes Lewander tar över som vägledare under konferensen.

NÄRINGSLIVSUTVECKLING VIA 100 NYA MATFÖRETAG PER BERGKVIST, VD PÅ HILANDERS KITCHEN

Jag jobbar egentligen med reklam och har bland annat skrivit fyra kokböcker. Jag läste tidigt Guide Michelin, det är en bok som betyder mycket.

När jag fyllde 39 gav jag mig själv presenten att äta 100 Michelinstjärnor på ett år. Jag åt mycket som var både fantastiskt och konstigt. Det blev totalt 110 stjärnor.

Jag har nu fyra döttrar, vilket gjort att jag också börjat intressera mig för skolkök. Jag bestämde mig för att nästa utmaning skulle bli att besöka och starta en blogg om 100 skolkök. Jag har massor av slutsatser från den här resan. En slutsats är att det är människorna som gör hela skillnaden mellan medioker och fantastisk mat. Det gäller alla matupplevelser. Vi måste förändra vår syn på skolmat. Vi måste gå från mat till matupplevelse, vi måste gå från skolkökets ansvar till skolans ansvar.

Efter de här första utmaningarna åkte jag till Gotland och lyssnade på Eskil Erlandsson. Jag blev irriterad av att det hände så lite i matlandet Sverige. Det fanns mycket teori, men väldigt lite hände. Jag bestämde mig därför för del tre i min trilogi: att starta 100 nya matföretag på ett år. Mellan 11 november 2010 och 11 november 2011 ska jag vara med och starta 100 nya matföretag.

Jag skred till verket genom att skaffa mig en husbil och mitt mål var att åka genom alla Sveriges landskap. I varje landskap skulle jag bidra till att minst ett nytt matföretag startades. Jag vill bara förtydliga att det inte är jag som startar företagen, jag hjälper till att hitta dem och att utveckla dem, jag hjälper till att bedöma idéer.

För det första, nivå ett: jag hjälper till med marknadsföringen. Nivå två: jag hjälper till att utveckla ett koncept och att marknadsföra. Nivå tre: jag står för allt, affärsidé, koncept och marknadsföring.

Tre reflektioner:

1. Sverige består av små mathantverkare och stora livsmedelsföretag. Det är inte antingen eller, det är både och.
2. En god affärsidé är nyckeln till framgång.
3. Sociala medier är ett måste.

Exempel på nya matföretag som jag varit med att dra igång:

- Jenny i Östersund började föda upp vaktlar. Hon producerar kött och ägg och levererar till gourmetrestauranger. Företagsnamn "Jennys sprätt och flax".
- Magnus på Jokkmokks chark ville börja göra lufttorkad skinka av typen Serranoskinka. I ungefär 10 år experimenterade han med varierande framgång. Sedan dök en spansk kille upp, som flyttade till bygden. Det visade sig att hans familj gjort Serranoskinka i generationer, de startade ett samarbete och plötsligt blev produktionen framgångsrik under namnet Sierra Laponia.

Tre affärsidéer:

1. Svenska vägkrogar, där finns den värsta maten, där borde den bästa maten finnas. Vägkrogen är Sveriges ansikte utåt, det är där många av våra turister hamnar.
2. Menyhjälpen, ett material som ser bra och inspirerande ut som skolköken kan använda för att presentera sina menyer på ett mer tilltalande sätt.
3. Greenland

Ett gott råd: Gräv där du står. Skapa ett företag kring det du älskar mest!

Hur har det gått? 68 företag har jag varit med och startat. De fördelar sig som följande:

- Förädlad mat: 39 företag
- Restaurang: 14 företag
- Primärproduktion: 8 företag
- Turism: 5 företag
- Offentlig mat: 2 företag

Jag behöver hjälp om jag ska uppnå mitt mål på 100 nya företag. Har du någon bra affärsidé kontakta mig på: 0703-184 543, par@hilanderskitchen.se.

Stort tack!

FRAMGÅNGSRIKT LANDSBYGDSFÖRETAG CAROLINE WIGREN, LUNDS UNIVERSITET

Jag har forskat om entreprenörskap i ett decennium. Vad som är ett framgångsrikt företag betyder olika saker för olika individer. De allra flesta svenska företag drivs av soloentreprenörer och de allra flesta är levebrödsföretag. Det finns ett alldeles för stort fokus på tillväxtföretag i Sverige.

Tre exempel:

1. En familj driver Lulas Espressobar på Österlen, sommartid och vissa helger. De har också andra jobb. De arbetar mycket aktivt med sin Facebooksida. I sin verksamhet har de plockat ihop sådant de brinner för och det har blivit en succé, inte minst för att de skapat en nära kontakt med sina kunder via Facebook.
2. Stenhusets antikhandel i Stockamölla, Skåne, drivs av en familj. De säljer antikviteter och har utvecklat verksamheten med café och B & B. Mycket av affärerna drivs via hemsidan.
3. Kvarnen i Hyssna i Melltorp, förra årets landsbygdsföretag. De har café, pensionat, konferens, gårdsbutik och har utvecklats med kundernas efterfrågan. Motorcykelfolket är en stor kundgrupp. Finns också på Facebook.

Gemensamt för de här företagen är att de alla bygger där de står och använder internet för att kommunicera. Företagen har karaktären av ett livsstilsföretag, det vill säga att man bor där man driver företaget. Man måste vara mångsysslare för att få det att gå ihop. Den historiska förankringen skapar berättelsen. Marknaden kan finnas längre bort men marknaden är nära tack vara sociala medier och e-handel.

Insikter från entreprenörskapsforskningen:

- Man trodde förr att det fanns ett entreprenörskaps gen, det är inte sant
- Att det skulle gå att planera sig till ett framgångsrikt företag. Planer behövs, men mer fokus på att göra.
- Tron att finansiella resurser är avgörande; man klarar sig ganska långt om man bygger där man står och utvecklar efter hand, man testar sig fram.
- Vem är du, vad kan du, vad känner du? Om du vet vem du är, vad du kan och vem du känner är det lättare att gå framåt.

- Man utgår från en kalkylerad risk och uppnår succesivt utveckling genom att överväga vad jag kan vinna och förlora på nästa steg. Utvecklandet sker stegvis, ett steg i taget.

Budskap på vägen:

- Var lyhörd på vad kunderna efterfrågar
- Följ de trender som finns idag, lokalt, genuint, småskaligt
- Använd sociala medier - de gör det möjligt att hålla kontakten med kunderna, att ha en dialog
- Om möjligt använda e-handel

Fråga: positivt att man inte måste vara en särskild personlighetstyp för att vara entreprenör. Hur stöttar man entreprenörer bäst?

Svar: Viktigast att komma ihåg att affärsplanen inte får betyda för mycket, det är viktigare att utgå från vem man är och vad man vill, vet och kan. Kompetensen att driva företag är en kärnfråga man kan stötta genom kompetensutveckling inom detta område.

Fråga: Vad kan man göra som kommun för att underlätta?

Svar: Hjälpa företagen att känna varandra, nätverkande gynnar företagsutveckling ex: Gnosjöandan.

E-HANDEL FÖR LANDSBYGDEN LEO PADAZAKOS, ENTREPRENÖRSFABRIKEN

Jag är grek från början och har bott i Sverige ca 7 år. Jag bor mitt i ingenstans i Heby kommun, utanför Uppsala, i ett hus från 1877. Min hobby är att flytta på gamla hus, stock för stock. Svenskarna hade lärt sig redan för länge sedan hållbar utveckling.

Jag är entreprenör och har aldrig jobbat som anställd. Jag var på väg från Grekland till Australien, men min fru tyckte det var för långt så det blev Sverige istället. Jag tyckte det vara fantastiskt att komma till Sverige och den svenska landsbygden. Jag tänkte mycket på vad som skulle krävas för att klara av att leva och verka här och kom fram till att e-handel skulle kunna vara en nyckel för att göra det möjligt för många att bo kvar.

Jag startade 250 nya e-handelsföretag på mindre än tre år, 40 procent överlever fortfarande. Vi utnämndes till vinnare i Europa i tävlan med 399 andra projekt.

Vi tänkte så här: e-handel kan användas för att utveckla landsbygden, men e-handel kan inte rädda landsbygden. Tillgång till investeringskapital är ett stort problem. Om man vill expandera behövs kapital och bristen på det kan göra att satsningar avbryts för att man som enskild företagare inte vill ta den personliga risken och pantsätt villan.

Vad kan kommunen och andra aktörer göra för att komma åt det här problemet och för att hjälpa företagen. Vi har utvecklat en näringslivskarta.

På kommunal nivå finns ingen standardisering för vad en näringslivschef eller näringslivsutvecklare gör eller ska göra. Det ser väldigt olika ut i olika kommuner vilket stöd som finns. Här kan man jobba mer på att ta fram gemensamma rutiner.

Almi jobbar bra, men systemet att låna ut pengar måste ändras.

Se till att det finns ett mentorsprogram. Det är oerhört viktigt.

Jag är också rådgivare på Jordbruksdepartementet. Min uppfattning är att det offentliga samhället ska vara en katalysator. Man måste minimera bidragsberoende organisationer, för bidragsberoende skapar inte självständiga företag.

EU-systemet måste bli bättre på att hantera innovation.

Vi har utvecklat en "Lokal One Stop Shop", ett system som bygger på offentligt och privat partnerskap. Det är en finansieringsmodell där man bygger ett lokalt kapital med hjälp av privata små investerare, som kan vara enskilda personer eller komma från det lokala näringslivet.

En entreprenör skickar en förfrågan om finansiering via en webbtjänst, förfrågan läggs ut i lokala kanaler så att privata personer och företag kan bidra med en mindre summa. På så vis finansierar lokala entreprenörer och privatpersoner företagsutveckling med småpengar.

Det går också att koppla EU-pengar till detta.

NATURMÖTEN MED INVANDRARE YUSRA MOSHTAT, MILJÖINSPEKTÖR I GÖTEBORG

Jag är miljöinspektör och jag har jobbat som projektledare för Naturvårdsverket med mera. Jag vill ta med er på en resa till Irak...innan, under och efter kriget.

Jag kommer från Bagdad i Irak. I Bagdad finns 8 miljoner invånare. I dag är många moskéer borta, många hus och byggnader är borta, världens första universitet fanns i Bagdad, det är borta, mitt gamla hus där jag växte upp är borta.

Under Gulfkriget fick jag min första son. Han fick sådana skador vid bombningarna, att han senare dog vid 12 års ålder.

Min passion är att väva mattor, jag väver mitt liv.

1999 fick vi ett uppdrag att sprida miljöinformation i invandratäta områden. När vi inspekterade såg vi att det fanns ett stort behov av information. Vi gick ut till områden där 120 språk talas. Vi började jobba med bilder, men jag kände att vi måste jobba på andra sätt för att engagera och informera människor. Vi satte igång samarbeten med invandrarföreningar. Vi gjorde till exempel en fiskeutflykt. Målgruppen var de som hade svårt att integrera sig i Sverige. Vi pratade om hur man hittar ut i naturen, om allemansrätt, kultur och kulturhistoria.

25 procent av Göteborgarna har invandrarbakgrund. De här grupperna vistas mindre i skogen och naturen. Många invandrarfamiljer har många barn, därför är det extra viktigt att nå dessa vuxna, för barnen lär sig av de vuxnas beteenden. Det här handlar också om hälsa, invandrare har sämre hälsa än andra grupper. Det handlar om att skapa samhällsnytta.

Varför upplever inte invandrare naturen på samma sätt som svenskar? Man kan inte jämföra en irakier med en grek eller bosnier. Det är viktigt att se skillnaderna mellan olika grupper. Många invandrare upplever naturen som hotande, på grund av att känslor och rädslor som bygger på erfarenheter från hemlandet, finns kvar. Det kan till exempel handla om att man vuxit upp med minor i naturen. Sara kom inte med på utflykt för att hennes bror hade dött under en tur i skogen i hemlandet. Det tar tid att komma över sin rädsla.

Man kan också vara rädd för farliga djur, man bär med sig erfarenheter och rädslor från sitt hemland. Man har föreställningar om att skogen härbärgerar farliga djur.

Orsakerna kan också höras samman med att man har sociala problem. Många gånger har man gått igenom mycket, många svåra erfarenheter. Man kan också ha svårt med det nya språket. I ett sådant läge är kanske inte skogen eller naturen det första man tänker på. Det finns andra mer trängande frågor.

En del av oss kommer från länder där naturen och miljöfrågorna inte är uppmärksammade på samma sätt som här, det kan ha varit krig eller andra frågor som varit mer angelägna.

Många invandrare kommer från länder där det är varmt. I det kalla Sverige kan det vara svårt att våga gå ut om man har den bakgrunden.

Upplevelsetrappan: Man måste ta ett steg i taget, man kanske inte kan ta alla steg på en gång. Det är viktigt att ha rätt ambitionsnivå. Därför är upplevelsetrappan en bra modell.

Uppdrag naturmöten 2006-2009: När jag jobbade med det här uppdraget blev jag chockad över hur vi jobbade med de här frågorna. Jag hittade inte ett enda projekt där man utvärderat det arbete som gjorts, trots att det fanns fler än 60 projekt. Om man inte utvärderar vet man inte vad som gått bra eller dåligt, vad som fungerar eller ej. Flera invandrarföreningar upplever att de blir utnyttjade. En enda invandrarförening hade fått stöd för den här typen av projekt, annars var det bara svenska föreningar.

En annan chock var det begränsade samarbetet mellan myndigheter på regional och nationell nivå.

Delaktighet saknas i arbetet trots att delaktighet är en förutsättning för framgång. Målgruppens synpunkter och behov tas inte till vara. Vilka jobbar som naturguider? De flesta är svenskar. Det saknas naturguider med invandrarbakgrund.

Det behövs mer forskning kring invandrare och deras relation till naturen. Alla projekt måste utvärderas. Viktigt med långsiktiga projekt, för det är där man kan se resultat. Samarbetet mellan myndigheter måste förbättras.

Satsa på konferenser och seminarier. Det man pratar om på konferensen måste följas upp. Invandrargrupper måste också vara med, vi kan inte prata för den här gruppen, vi måste prata med dem. Vi ska även utbilda svenskar som arbetar med dessa frågor. Alla måste ta ansvar för integrationen. Se likheter inte olikheter, se möjligheterna inte bara problemen.

Kvinnan på bilden kommer från Afghanistan. Hon heter Nora och hon var med på en utflykt. Plötsligt var Nora borta. Hon hittades bland fåren, tidigare hade hon jobbat med djur i sitt hemland. Jag har gjort en utbildning till naturguider för SFI-lärare, och 60 hemspråklärare. Vi har också naturutflykter. Från varje invandrarförening har jag utbildat två personer som naturguider. Mitt jobb ska utvärderas och jag har en kvinna på Göteborgs universitet som studerar projektet.

Vi har nu varit på en resa och jag avslutar den här resan i Sverige. Jag avslutar med en del av min dagbok som har varit i Sveriges Radio. Det handlar om hur det är att vara invandrare i det här landet.

KAN EN SOMALISK BONDE BLI BONDE I SVERIGE? FREDRIK BERGMAN, ARABYMACKEN

Vi startade Macken som en reaktion mot att så många bra saker slängdes i kommunerna. Vi tänkte att man kanske kan skapa jobb genom att reparera gamla saker och sälja dem, precis som man gör på Möjligheternas hus i Emmaboda. Vi startade också en liten textilverkstad.

I kommunen i Växjö fanns tre somaliska kvinnor som inte trivdes på SFI och de fick komma och arbeta på vår textilverkstad och där upptäckte man att de också lärde sig svenska i processen. Vi tänkte då att det kanske är så man kan jobba, att man lär sig svenska i verkstäder. Det finns nämligen problem med människor som kommer till Sverige som inte har akademisk bakgrund och som har svårt att ta till sig SFI-undervisningen.

Vi startade en SFI-skola för lågutbildade invandrare där man var halva dagen i verkstaden och halva dagen i språkundervisning. Vi byggde ut med fler verkstäder och ett café mm. Utvecklingen skedde för att våra elever tryckte på. Till exempel ville de också att Macken skulle hjälpa till och fixa jobb. Det ledde till att vi drog igång ett kooperativ. Där kan man som elev bli medlem, om man vill och sälja olika typer av tjänster.

Nästa steg var att hjälpa elever att starta företag, genom att skapa en övergång till företagande via kooperativet och detta blev sedan ett EU-finansierat projekt. Många verksamheter har sedan startat där Macken har slussat folk från socialbidrag till eget företagande. Det handlar om människor som är lågutbildade, utan egna ekonomiska resurser, med obefintliga sociala nätverk och obefintlig kunskap om att driva företag i Sverige. Men de är duktiga hantverkare!

Verksamheten består bland annat av ett nätverk av mentorer bland svenska företagare, företagsutbildning på lätt svenska, ett hantverkarnas hus med gemensam marknadsföring för olika hantverkare, en basar mm.

Det fanns en grupp invandrare som hade varit småbrukare i sina hemländer och som ville fortsätta bruka jorden här. Med dem har vi startat Mackens lantbruksskola på lätt svenska i samarbete med LRF och Ingelsta naturbruksgymnasium, sedan 6 månader. Utbildningen har anpassats så att praktikperioderna är längre. Det var lätt att få svenska bönder att ställa upp som praktikvärdar. För att ge det hela lite dignitet och uppmärksamhet hade vi uppstart på landshövdingens residens.

”Det är en riktig kogubbe det här även om han bara jobbat med kameler tidigare”, en rolig kommentar från en av praktikvärdarna.

Vi jobbar mycket med att få ut våra elever i arbete till exempel i skogsbruk. Ett skogsröjningskooperativ är på gång. En annan intressant gren är en stadsodling i Växjö som också har använts i utbildningen för att undersöka de ekonomiska villkoren och hur marknaden för närproducerade grödor ser ut.

Flera olika möjligheter verkar finnas för ett småskaligt entreprenörskap inom de gröna yrkena. Macken är etableringslots i Uppvidinge där vi börjar hitta former för att etablerade invandrare med mycket kontakter, till exempel somalier och araber, kan vara förebilder för hur man etablerar sig i ett nytt land och kan hjälpa folk ut på arbetsmarknaden.

LANDET UTANFÖR KRISTINA MATTSSON

Jag är journalist och författare, med en bakgrund inom folkbildningen. Jag har varit folkhögskollärare i 8 år. Jag bor i Aspudden med ett frilanskontor på Reimersholme i Stockholm, uppvuxen i Åkersberga. Jag får ofta frågan, varför skriver du om landsbygden, du är inte från landet. Tidigare har jag bland annat skrivit om papperslösa, då fick jag aldrig frågan, varför skriver du för papperslösa.

Det är något med land och stad. Jag har starka band till landsbygden. Att skriva böcker är ganska krävande, så det behövs en stark personlig drivkraft.

Utifrån det personliga drar jag upp stad och land i världen, saker som är viktiga om man jobbar med landsbygdsutveckling, som varför somnar vissa samhällen in medan andra frustar av vitalitet. Jag har inte svaret, det har ingen. Alla jobbar vi med detta på olika nivåer.

I den här församlingen behöver jag inte säga att det är ett bekymmer för hela Sverige med den åldrande befolkningen. Det gäller hela Sverige, men vissa delar särskilt mycket.

Vi ser en samhällsutveckling just nu där vi ser att storstäderna går väldigt bra tillsammans med de större universitetsorterna. Det finns en brytpunkt vid 100 000 invånare. Man växer där man är fler och minskar där man är färre. Den tillväxt som sker, sker på omlandets bekostnad. Landsbygden runt ett starkt centra dräneras på folk. I resten av landet finns det stora problem. Sedan finns det här och där undantag som till exempel Tromsviken i Jämtland. Dalarna har annars dränerats på människor de senaste tio åren. En ort som Leksand går väldigt bra och Jukkasjärvi och Arvidsjaur. Det finns ingen entydig och jämn utveckling över hela landet. Det ser likadant ut också på lokal nivå.

Där jag växte upp var ett litet stationssamhälle, väldigt mycket landet med kossor osv. Sedan växte det explosionsartat, det blev en svällande stadsbyggnad som ingen tog ett enhetligt eller övergripande samhällsbyggnadsansvar för. Det var lite som vilda västern. Folk kom från många olika delar av Sverige. Hemma för mig var hos mormor och morfar där det fanns en annan trygghet.

Första generationens stadsbor har starka band kvar till landsbygden. Så var det för många på 60-talet när jag växte upp. Idag är de banden mycket svagare, eftersom det i dag finns så många som inte kan relatera till landsbygden. Min egen son, som är 17 kan inte förstå hur man kan bo på landet. Han kan inte läsa av tecknen på liv. Våra personliga erfarenheter skapar våra värderingar och de erfarenheter man inte har begränsar möjligheten att leva sig in i hur det är på landsbygden.

Jag gick på folkhögskola i Österfärnebo norr om Uppsala i en liten by. Under de år jag bodde där upplevde jag det som ett otroligt stabilt samhälle, med vuxna som hade klara och tydliga värderingar. Det fanns all service; post, bank affär mm. Det fanns också en lokal överhet; präst, lärare, politiker, en överhet som idag är uttraderad.

När jag kom tillbaka till Österfärnebo i samband med att jag skrev den här boken, fanns inte den här stabiliteten kvar. Det har pågått och pågår en jättestor samhällsförändring som inte diskuteras på nationell samhällsnivå. Det var väldigt spännande.

Då började jag min reportageresa för att ta reda på mer. Reportage från Jämtland till exempel, med en ort med problem men också från Åre där verkligheten ser annorlunda ut. Jag har också varit i Norge och i Värmland och gjort en jämförelse mellan Filipstad och Sunne. Varför kan två orter som är så lika vara så olika, en så positiv den andra så deprimerad. Jag har också varit i Skåne och tittat på fördelar och nackdelar med att satsa på turismen.

Vad är det då som hänt? Urbanisering och industrialism har ju pågått länge och inneburit många positiva saker, välbefinnande, utveckling, framsteg. Men det har haft sina toppar. När det har uppstått problem, som under miljonprogramstiden, när en miljon människor bytte livsstil inom loppet av några få år. Storindustrin behövde enorma mängder arbetskraft. Sen på 70-talet kom en motreaktion där processen stannade av, gröna vägen och uppbyggnad av den generella välfärden följde.

I Spanien finns helt tömda byar och på många andra ställen i Europa. Här har det inte blivit så. Den generella välfärdspolitikerna har varit en stark orsak till det, att man ska kunna leva på jämställda villkor var som helst i landet.

Under 80-talet var det någorlunda balans, det fanns en liten befolkningsomflyttning. På 90-talet kom den ekonomiska krisen som triggade igång urbaniseringen igen. På 70-talet gick vi från landsbygd till mindre tätort, nu var det från mindre tätort till storstad.

Digitaliseringen exponerade Sverige för en global konkurrens och många av industrijobben uttraderades. Samhället mötte det med kunskapslyftet och alla skulle få gymnasie- och högskoleutbildning. Detta spädde ytterligare på urbaniseringsvägen. Ju högre utbildning man har desto sannolikare är det att man bosätter sig i en större stad. Man åker iväg, utbildar sig och träffar kanske en partner som kommer från någon annan ort. Hemorten är inte längre ett självklart val. Man vill också ha utvecklingsmöjligheter i jobbet. Man vill ha många valmöjligheter och det ska finnas för båda två. Då vinner också storstaden. Det är de materiella orsakerna. Men det finns också emotionella orsaker.

Digitaliseringen innebär att "storstadslandet" har vidgats. Människor flyttar ut från städerna men befinner sig i närheten, på pendlingsavstånd. Ett landsbygdsliv med en storstad i närheten har helt andra förutsättningar än en landsbygd utan pendlingsmöjligheterna. Man har inte stora valmöjligheter. Hos många unga finns en urban längtan (Mats Trondman). Man vill utforska sin identitet, vem är jag, ta ut svängarna. Identiteten är inte något fast. Friheten att göra det är större i storstaden.

Då tror jag att det här påverkar ungdomar på små orter och det påverkar landsbygdens självkänsla. Det är coolare att bo i stan. Många som växer upp på landsbygden upplever att de inte är lika mycket värda. "Metronormativiteten" där staden är normen och har tolkningsföreträdet, även för den som bor på landsbygden. Ungdomar blir så viktiga att ge utrymme. Hur kan man på landsbygden möta det här? Hur stärker vi ungdomarnas självkänsla? Det är också viktigt att inte bara prata om ungdomar utan också prata om tjejer och killar, eftersom tjejer i högre grad flyr landsbygden och pojkar i högre grad stannar kvar. En sak kan vara att se till att man får en bra uppväxt, som ökar möjligheten att man kommer tillbaka. Satsa på tjejernas intressen, hästar, kultur mm, som i högre grad tilltalar tjejer.

När jag var i Norge träffade jag en kvinna på Glesbygdverket. Ungdomar måste känna att man är en del av världen även om man bor i glesbygd, sade hon. Se till att ungdomarna får regelbundna internationella upplevelser, att jag kan bo här och ändå vara en del av världen. Viktigt för att man ska känna att det också finns fördelar.

Öppenhet. Man kan komma in i en by och känna att här kommer jag inte in. I en grannby kan man känna motsatsen: välkommen, vem är du? Den andra byn har så större möjligheter, därför måste man jobba med öppenheten.

Om man tittar demografiskt, det stora tillskottet kommer från länderna utanför Europa. Ska man ha folk till jobben på landet behövs invandrarna. Till Stockholm kommer invandrarna av sig själv. För landsbygden gäller att attrahera dem, inte att tolerera. Detta kommer att vara en överlevnadsfråga. Det är inte lätt, men det måste gå att hitta vägar. Habo kommer väldigt högt i alla undersökningar när det gäller att ta om hand invandrare. Man ger ett verkligt stöd.

Varför somnar vissa bygder in medan andra frodas. Ni känner säkert till norra Italien där en sociolog ställde sig frågan vad skillnaden mellan ett framgångsrikt nord Italien och ett fattigt syd Italien berodde på. I norr lyckades man med att kombinera hård konkurrens och samarbete mellan industriella kluster. Många små företag gick samman och tog stora order, vilket skapade flexibla framgångskoncept.

I Sunne fanns en enormt positiv anda. Man använder Selma Lagerlöf och säger att hon har öppnat Sunne för världen. Det är kännetecknande. Man använder det man har, överdriver sina framgångar och underdriver sina motgångar. Hur kommer det sig? Vid krisen 1992 var Sunne i råkris. Den grafiska branschen som varit Sunnes ryggrad hade slagits ut av den nya digitala tekniken. I Sunne insåg man att man var tvungen att ompröva, näringsliv och kommun tillsammans. Man upptäckte att man hade en väldigt låg utbildningsnivå, men runt om fanns ett livaktigt socialt samhälle. Det fanns en tillit. Till detta kommer entreprenören Ingalill Lindkvist, lärare i företagsekonomi. Hon satt i sitt lärarrum och fick frågan om hon ville starta en kurs för arbetslösa grafiker. Detta satte igång en process där hon såg; vad har vi att bygga på, jo, det grafiska. Tetra Pack skulle flytta till Sunne, vilket gav en materiell grund. Hon frågade: vad kommer Tetra Pack att vilja ha i framtiden? Välutbildad arbetskraft. Så uppstod ett förslag om ett grafisk centrum i Sunne. Där hade det kunnat sluta, men tack vare framsynta politiker revs den kommunala budgeten upp och man byggde ett nytt skolhus. Den grafiska branschen kopplades in. Man kollade in hur andra har gjort och byggde upp något utifrån egen kunskap och eget intresse. Här finns nu ett imperium: gymnasieutbildning, forskarutbildning, internationell utblick, mastersutbildning i Australien, en framgångssaga i det lilla.

Entreprenörer är superviktiga, men det måste finnas ett samhälle som stöttar, driver och att landa och misslyckas i. Hur man ska skapa detta Trippelhelix - den nya innovationsmodellen: högskola, näringsliv och myndigheter i samverkan, det har jag inte löst, men det gör väl ni?

LOKALA SERVICELÖSNINGAR ERIC CIARDI, REGIONFÖRBUNDET I KALMAR LÄN

Vi ska nu hitta lösningarna så att vi har en beredskap för framtiden. Vi ska dela in oss i fyra grupper med fyra moderatorer. Återsamling här klockan 15.30.

SUMMERING

Var det bättre förr:

Grupp 1: Då fanns mötesplatserna. Det var kortare beslutsvägar.

Grupp 2: Vi står över till nästa fråga.

Grupp 3: Gruppen var inte överens om det var bättre eller ej. Det fanns en stark framtidstro.

Trygghetskänslan var kanske bättre. Närmare till makten, lättare att föra en dialog.

Grupp 4: Varför servicen såg ut som den gjorde; man jobbade och bodde på samma ort vilket gjorde att man blev mer delaktig. När var det som bäst? Det fanns olika uppfattningar i gruppen beroende på vem man är, var man vuxit upp etc. Mellan 1950-70 kanske bäst.

Nutid:

Grupp 1: Underifrån perspektivet är viktigt. Kommunerna måste samordna sin verksamhet mer med byar, byalagen. Lyssna av medborgarna i arbetet med lokala utvecklingsplaner.

Grupp 2: Det ser väldigt olika ut beroende på var man bor. Vilka är det som lyckas? Inställningen hos människorna, att det finns eldsjälar att det finns ett underifrån perspektiv. Föreningslivet kan skapa detta. Kommunen kan hjälpa till med att skapa mötesplatserna.

Bredband är viktiga förutsättningar. Att få inflyttning av barnfamiljer är en nyckelfaktor. Att kommunerna är flexibla i sina servicelösningar tillsammans med invånarna.

Grupp 3: Kommunbygderåden i Blekinge är ett bra exempel på lokal demokrati. Man måste också marknadsföra sig och hembygden. Vi var oense om hur attraktiv landsbygden är att bo på och om det är billigt eller dyrt att leva och bo på landsbygden.

Grupp 4: Det finns dem som tycker att det är attraktivt att bo på landsbygden. Riktigt bra boende är det viktiga, allt annat kan man pendla till, det kom igen i alla diskussioner. Sluta prata om olika grupper, alla ska bjudas in till diskussion.

Framtiden:

Grupp 1: Vi sa att servicen allmänt, bredband och kollektivtrafik är viktiga förutsättningar. Det gäller att få en legitimitet för den ideella sektorn. Det gäller att hitta de innovativa oväntade lösningarna. Alla måste ha bredband med god överföringshastighet.

Grupp 2: Vi tror på den nya gröna vägen, man vill leva klimatsmart, miljövänligt. Det kan bana väg för återinflyttning. För att det ska fungera måste infrastruktur fungera både vad gäller bredband och flexibel kollektivtrafik. Vi måste ta hand om de här halvtokiga entreprenörerna som till exempel ishotellet i Jukkasjärvi. Vi behöver inte heller närheten till kunderna. Vi tror att man ska bygga vidare på det också inom besöksnäringen.

Grupp 3: Vi måste ändå se möjligheterna. Saker och ting löser sig, men anpassningen sker succesivt till nya levnadsmönster. Vi måste alla ta ansvar. Vi måste se till att vi får en livskraftig omgivning, där är infrastrukturen mycket viktig.

Grupp 4: Vår vision är att man kan hyra en villa. Rörligheten gör att man inte vill binda upp sig med lån. All infrastruktur finns. Bra mötesplatser finns. Det finns möjlighet att bygga, bra statliga lånevillkor, det har vi haft förr och det gav resultat då. Vi lämnar över och släpper in ungdomarna i tid, smidigare generationsväxlingar. Vi har en utomordentlig mottagningsapparat för nya medborgare oavsett om man kommer från ett annat land eller en annan del av Sverige. De nya invånarna är gärna barnfamiljer med grönt tänk.

Synpunkt: Jag skulle vilja ifrågasätta tillväxtnålet? Måste man alltid bli större eller fler? Finns det andra sätt att tänka, kanske vad gäller sammansättningen av befolkningen. Glöm inte bort dem som stannar, hur kan man lyfta fram dem. Man kan ju inte bli betraktad som misslyckad för att man stannar kvar. Man pratar gärna om dem som flyttat och allt spännande de gör.

Synpunkt: Vi som jobbar med landsbygden jobbar i uppförsbacke, skogsnäringen är ett exempel på en näring som mot bättre vetande frodas.

Synpunkt: Problemen har vi identifierat i decennier, vi måste lägga kraften och energin på att tänka framåt och lyfta de goda exemplen.

LANDSBYGDSKONFERENSEN 2011

DAG 2, 2011-10-20

God morgon. Moderator Claes Lewander hälsar välkommen till dag två.

HELA SVERIGE SKA LEVA

BO LÖNNQVIST, PROJEKTLEDARE PÅ HELA SVERIGE SKA LEVA

Att hela Sverige ska leva, det är något vi jobbar aktivt med. Vi är en projektorienterad organisation. Vi jobbar i projekt med till exempel vindkraftsfrågor, omställning Sverige, jämställdhetsfrågor, vi jobbar mycket med servicefrågorna. Vi uppbär statliga bidrag från Näringsdepartementet på ca 26 miljoner kronor. Ett stort projekt heter Lokala, hållbara servicelösningar, ett nationellt projekt med syfte att skapa och utveckla det här med servicepunkter på landsbygden.

En servicepunkt är en mötesplats dit man kan komma för kommunal information, rådgivning, turistinformation, ja, man kan lägga in vilken service som helst. Vi jobbar med 15 orter i tre regioner. Jag är projektledare för södra regionen, med samordningsansvar för hela projektet.

I södra Sverige fem orter: Gunnarsbyn, Glommersträsk, Moskosel, Seskarö, Kuttainen
I mellansverige fem orter: Backe, Gideå, Vedevåg, Hammar, Björkvik
I norra Sverige fem orter: Blankaholm/Solstadström, Byxelkrok, Påryd, Örsjö, Stenberga

Vi har en organisation med styr- och referensgrupp. Där ingår SKL, bygdegårdarna, företagarna, LRF, Posten, AF, Jordbruksverket, Tillväxtverket, en bred representation som vi kan bolla med.

Den centrala projektgruppen omfattar projektledarna och representanter för riksorganisationen Hela Sverige ska leva.

På de femton orterna har vi lokala projektgrupper, det finns också en lokal projektsamordnare på respektive ort, detta för att det är viktigt med ett underifrån perspektiv, lokal förankring och att projektgruppen är igenkänd lokalt.

Vi jobbar med 14 kommuner och sju länsstyrelser. När det gäller den kommunala medverkan i den lokala projektgruppen är det oerhört viktigt för att uppnå resultat. Andra grupper är byalag och lokala föreningar.

Arbetsätt: Projektet har pågått i ett år. En förstudie har genomförts där vi inventerat dagsläget, hur det fungerar i dag och hur man skulle vilja att det fungerar. Enkäter och intervjuer har använts. Den lokala gruppen har tagit fram en projektplan för hur man ska bygga vidare servicepunkterna. Utvecklingsarbetet drar igång nu i oktober.

Målet är att i samverkan med kommuner, lokala utvecklingsgrupper och olika serviceaktörer, stödja arbetet med att bygga upp servicepunkterna ute på landsbygden.

Det går lite olika fort på olika orter. I Byxelkrok drar verksamhet igång i oktober. Borgholms kommun, Länsstyrelsen och Tillväxtverket är med. Kommunen går in och under de två år som servicepunkten byggs upp lägger kommunen resurser för att man på lanthandeln ska kunna lägga tid. Länsstyrelsen står för lokalkostnader och Tillväxtverket medfinansierar. Ett exempel på samverkan som ger resultat. Detta stämmer in bra med kommunens ambition för norra Öland.

I Gunnarsbyn i Norrbotten i Bodens kommun, flyttar kommunen en del av sitt stadskontor ut till byn för att ge kommunal service, turistinformation, uppdrag som kommunen ersätter. Man har också en återvinningscentral som kommunen äger, som sköts av den ekonomiska föreningen. Ytterligare verksamheter ska byggas upp. Servicen ska vara så nära människorna som möjligt. Det upplevs positivt av befolkningen att man har närhet till service och information.

De erfarenheter som man har gjort är:

- Aktiverar man alla människor har man en stor fördel, underifrånperspektivet är viktigt.
- Kommunen har en nyckelroll.
- Långsiktig grundfinansiering från staten behövs men saknas, besluten saknas men är kanske på gång.
- Länsstyrelse och regionförbund ger förutsättningar
- Tydligare direktiv till statliga myndigheter behövs
- Öka stödet till kommersiell service.
- Mål: 500 servicepunkter inom 3 år.

Det kommer en slutrapport från projektet i nästa vecka.

Vi hade en kick off för ett år sedan med representanter från de fem orterna. Jag tror vi kommer att lyckas med att få ut servicepunkterna till orterna. Det norra gänget hälsar till södra Sverige att nu kör vi!

Sju orter drar igång i höst.

STENBERGA SERVICEPUNKT ULRICA SEGEHEM, PROJEKTSAMORDNARE

Jag kommer från Stenberga i Småland. Vi ligger ganska långt i norr i Vetlanda kommun, kommunen är 4x4 mil med 26 000 invånare. Stenberga ligger 25 kilometer från centralorten. Stenberga har 170 invånare med en stark gemenskap och många föreningar, några få mindre företag, ett demensboende, en närbutik. De senaste nio åren har vi kört Stebergaspelen som lockar 2000 åskådare. Vi har mycket natur och vandringsleder. Vi har nedgrävd fiber, det underlättar mycket för oss. Webbplats: [stenberga .nu](http://stenberga.nu)

Projektgruppen består av fem bybor, Stenberga Byalag Ekonomisk Förening. Jag har jobbat som projektsamordnare under våren på 20 procent, med hjälp av Leader bygdeutvecklingscheck och Länsstyrelsens regionala projektmedel.

Vi började med att kalla in till en cafékväll med syfte att kartlägga framtida servicebehov. Där fick alla lista sina tankar om service och utveckling och utifrån detta togs en utvecklingsplan fram med sex prioriterade punkter: Affären, bostäder, bysamverkan, turism, aktiviteter, kyrkan. Affären är viktigast. Den ligger mitt i byn. Här vill vi ha vår servicepunkt med innehåll som matchar Stenbergas behov. Utvecklingsplanen ska bidra till att öka köptroheten och minska inköpskostnaderna.

Vi tittade också på vad vi har idag som är viktigt att behålla:

- Bostäder, det har varit brist på bostäder, vi tittar på generationsskifte.
- Vi tittar på bysamverkan så att vi kan samsas om service inom ett större område.
- Turismen är viktig, här finns bra fiske med många turister.
- Kyrkan, kanske kan återöppna nästa år.

Aktiviteter, de föreningar som finns; föräldrakooperativ, Stenbergaspelen, Pelle Näversällskapet mm

I dag: vad har vi gjort det här året. Några förslag i utvecklingsplanen har blivit verklighet, luftgevärsskytte har dragits igång, yoga har vi kommit igång med, Zumba, stickcafé. Svårigheten är att förverkliga allt. Orkar vi engagera oss i en sak till? Vi får hjälpa och stötta varandra.

Framtiden: vi ser över vad som ska finnas i servicepunkten, för samtal med kommunen, Stenberga blir pilotort för kommande projekt, Länsstyrelsen och Leader är med. Det vi tänkt stoppa in ska stärka affären, varje vecka kör affären ut basvaror på abonnemang, leverans till dörren, blanketthantering, publik dator, hjälp med blankettservice, turistinfomaterial tillgängligt, hjärtstartare, samåkningsystem.

Sen har vi gym och bastu, men lokalerna är dåliga och utslitna, men de används mycket och ungdomarna vill absolut ha det. I stället för att rusta upp tittar vi på möjlighet att bygga nytt, det vill vi också ta med.

Fråga: Hur fungerar matkassarna?

Svar: Affären får bidrag från kommunen så att det inte kostar något att få varor hemkörda.

Fråga: Skulle man inte kunna vara intresserad av att betala för den servicen?

POSTEN I AFFÄR

Rikard Ohlin har lämnat återbud på grund av sjukdom. I stället talar Benny Jansson, som känner väl till Rikard Ohlin och hans lanthandel i Sillerud.

Lanthandeln i Sillerud är en av dem som kommit längst i servicefrågan. Jag kommer från Sveriges vackraste ö Torsö. Sillerud ligger två mil utanför Årgängs centrum.

En ambition, att kvalitetssäkra service är för mig en tillväxtfråga. Småorter behöver ha tillgång både till offentlig och privat service. Med kvalitetssäkring menar vi att människor på landsbygden ska ha tillgång till offentlig service lokalt. Det kan ske till exempel via internet.

I lanthandeln i Sillerud ligger en möteslokal, vid sidan om finns en liten lokal där man kan få hjälp lite mer privat. Rikard har jobbat halvtid med att hjälpa människor till offentlig service. Det finns två miljoner människor i Sverige som inte har tillgång till internet. Rikard har utvecklat ett personligt servicepaket där han hjälper individen att ta fram blanketter från hemsidan, fylla i den och skicka in den. Ett IT-baserat grundservicepaket. Detta borde färdigställas så att fler kan implementera konceptet.

Han ger också stöd för att koppla upp sig mot sin bank, vilket innebär att människor i Sillerud kan få hjälp med att få all service lokalt i byn. Han har utvecklat ett postsystem och man kan också koppla upp sig mot biblioteket för att kunna låna böcker från det centrala kommunbiblioteket.

Offentlig service kopplad till kommersiell service är en bra lösning. Kan lanthandeln få en ersättning för servicejobbet kan vi säkra att lanthandeln och servicepunkterna blir livskraftiga.

Rikard har också tagit det ett steg vidare för hur man kan samverka med andra parter. Han kan koppla ihop sin lanthandel med lantbrevbäraren, vilket skulle kunna innebära en stor förbättring av service. Jag rekommenderar alla att titta på hur Rikard jobbar, för han har kommit väldigt långt. Han har också förstått att butiken kan vara mer än en butik och en servicepunkt och har också öppnat en möteslokal.

Jag är en vän av verkligheten, i Sillerud kan man snart ha en taklagsfest, men den 31 december är projektpengarna slut, så kanske Rikard kommer vidare en liten bit till efter det. Det som är oerhört väsentligt är att regeringen fattar ett beslut om att stödja den här verksamheten för att utveckla servicen på landsbygden. Staten har abdikerat från landsbygden, här behöver regeringen göra ett återtag och fatta ett beslut om detta. Den statliga utredningen, Högdalsutredningen om offentlig service, är lämnad till statskontoret. Den 12 april ska statskontoret ge ett besked om de tror att servicen kan samordnas på det här sättet.

Så ser det ut mina vänner. Det går inte att lägga ut allt ansvar till landsbygdens människor. Servicen är en demokratifråga, staten och kommunen måste ta ett ansvar. Det Rikard har gjort är att visa att det går att jobba på det här sättet. Rikard är ett föredöme. Jag rekommenderar ett studiebesök dit.

Om ni tänkt applådera, gör det nu, jag skickar den applåden till Rikard.

Synpunkt från representant från Katrineholm: Landstinget är också en viktig part i detta.

Synpunkt från Sigtuna: Vad kostar det att göra detta?

Svar: Projektkostnaden får bara pågå en begränsad tid. Sedan måste det komma en lösning för service och hur den ska finansieras. Rikard har uppskattat att han avsätter en halvtid i månaden för detta d.v.s. ca 20 000 kronor inklusive sociala avgifter.

FINANSIERING PÅ LANDSBYGDEN

INGVAR GUSTAVSSON, BANKDIREKTÖR FÖR SPARBANKEN EKEN AB

Jag representerar Sparbanken Eken som uppstod så sent som 2008. Jag har viss erfarenhet av finansiering på landsbygden, jag har nästan 40 år inom bankvärlden.

Finansiering på landsbygden skiljer sig inte så mycket från annan finansiering, man börjar med en affärsidé och en affärsplan och sedan söker man finansiering, ett eget riskkapital måste alltid finnas med i botten. För att driva en verksamhet behöver man ju nästan alltid ha en bank, de flesta transaktioner går ju via banken. Därför är det också naturligt att vända sig till banken.

Skillnaden mellan de stora finansbankerna och de mindre lokala bankerna är att bedriver man sin verksamhet inom ett begränsat område blir det svårare att få hjälp från de stora bankerna, ännu mer

komplikerat blir det om man investerar i en fastighet, alla vet ju att det kan vara svårt att sälja en fastighet i glesbygd.

Det här är Sveriges karta. De gröna områdena är kommuner där det finns en eller flera fristående sparbanker. De är i stor utsträckning lokaliserade på landsbygd. En lokal sparbanks intresse i små lokala projekt är att vi ser saker på ett annorlunda sätt.

Sparbanken Eken är lokalt verksam med sex kontor på mindre orter. Det vi är bättre på än de stora affärsbankerna är att vi har den lokala kännedomen och har lättare att bedöma människorna bakom projekten. Det viktigaste är att det finns ett förtroende mellan banken och kunden.

De pengar som genereras i banken stannar också i bygden, det gör de antingen genom att banken driver verksamheten i en sparbanksform eller via en aktieföretagsform. Skillnaden mellan sparbankerna och affärsbankerna är att de ägs av kunderna, medan affärsbankerna ägs av aktieägare. Verksamheten styrs lokalt, har hela banken här, vinsten går till att utveckla regionen. Allt som skapas här stannar här.

Ett råd är att skapa en relation med banken om man vill starta en verksamhet. Försök få en relation till en bankman, spara i banken, visa att man har sinne för ekonomi, då är det lättare när man vill låna.

Sedan det kanske inte alltid räcker till, men då finns det andra aktörer som sparbankerna och andra banker samarbetar med, det är t.ex. Almi, regionförbund/länsstyrelser och EU.

Ni är välkomna med frågor.

LANDSBYGDEN HAR FRAMTIDEN FÖR SIG CAMILLA HENDING, PARADIGMMÄKLARNA

Jag arbetar på Paradigmmäklarna som framtids- och samhällsanalytiker. Jag ska berätta vad vi tror om framtidens landsbygdsutveckling.

Det finns de som tycker att allt var bättre förr.

Det finns de som tycker att det är bättre idag, barnen är t.ex. friskare.

De roligaste är de som tror att de lever på toppen av existensen, de är inte bara bättre än sina föräldrar, de är bättre än sina barn.

En grundbult för framtidsutveckling är att alla vill sitt eget bästa. Detta förklarar t.ex. Freon. Han som uppfann Freon gjorde en bra sak som gjorde att man kunde plocka bort substanser som användes i kylskåp, vilket gjorde att kylskåp blev mindre farliga. Sedan upptäcktes det att freonet inte heller var så bra. En annan man kom på att man kunde tillsätta bly i motorer för att de inte skulle hacka. Sedan kom man på att det inte heller var så bra. Det här gäller alla saker. Vi vet inte idag vilken roll mobiltelefoner kommer att spela i framtiden, men när de här sakerna uppfanns ville man åstadkomma en förbättring.

Fyra nivåer av framtidsutveckling

1. Platsen: En geografisk plats, man kan se var människor vill bo, ofta vid rinnande vatten. Många orter tillkommer bara för att det finns vatten där. Vi lever på landet, det är ont om energi. En hektar försörjer ett begränsat antal människor. All vill bli starkare. Vi är stationära både i huvudet och i kroppen. Bor det många människor här måste man dela på resurserna.

Den bästa platsen att bo på är vid vattenfallet, där det går att transportera energi. Vad händer i samhället när vi börjar få ont om energi, jo vi uppfinner ångmaskinen. Vad händer då? Mannen på gården blir arbetslös, energin blir tillgänglig för alla, ska jag kämpa för min plats eller ska jag försöka hitta något annat att vara bäst på. Om det inte är bäst att vara starkast vad är det då?

2. Strukturen: Nu kommer rörligheten, energi på hjul. Samhället förklaras inte av vatten utan av strukturer. Där järnvägen finns och tågen stannar blir bra platser att vara på. För individen går flytten från vattnet till orten vid järnvägen. Här börjar vi förädla varor och producera tjänster. Vi har gott om energi men ont om

kunskap. Det finns mer kunskap i tätorten. Vi kan bo mycket tätare och varje ort är självförsörjande. Men vi är fortfarande inte specialister utan generalister.

3. Kunskapen: Vad händer då, fortfarande gott om energi, bilen uppfinns, min egen lilla järnvägsknut. NU kan jag bo var som helst, inte just vid järnvägen. Detta hotar orten. Men vad blir värdefullt i detta läge. Bilismen leder till pendling, pendling är förutsättning för kunskapssamhället. Kunskapsutveckling gynnas av stora människokoncentrationer. För att ha råd med lärare och utrustning i skolan måste vi samla många barn på ett och samma ställe. Det är ont om kunskap och lärare. Vi lever av kunskap i staden, det är fortfarande ont om kunskap, vi lever tätt, nära produktionen som kräver många människor.

Vad får vi för städer nu som blomstrar: universitetsstäderna och industristäderna frodas. Specialiseringen uppstår. Vi har gått från folkskola till specialister, människor är inte längre utbytbara, men de är värdefulla för det finns inte så många specialister av varje sort. T.o.m. städerna och orterna specialiserar sig, varvsstad, högskolestad eller textilstad. Lyckas man med det blir man framgångsrik. Men inte heller detta varar. För vad händer när alla blir bra på att bygga bilar, när alla har dubbla examina. Detta händer nu. Värdet minskar. Men tittar man framåt finns ett annat samhälle, men detta är slutet på masssamhället, bruken, varven mm är borta. Maximeringen av kunskap och förädling skapar en robot som raserar den befintliga samhällsstrukturen, men som möjliggör nästa samhälle. Det leder vidare till datorer, bredband, telefoner och andra oerhört komplexa produkter.

4. Flödet: Nu finns kunskap överallt och kunskapen är mobil. Kunskapen är tillgänglig hela tiden på alla platser. Vi är inte längre beroende av staden eller orten. Vi har gått från att bo på landet till att flytta in i samhällen och i staden. Detta beroende av staden eller platsen är inte längre nödvändigt. Detta kallar vi flödessamhället. Ett flöde är en rörelse där allting hänger samman, allting interagerar, ett bra tillstånd, i "the flow". Vad vi nu ska leta efter när vi ska lämna kunskapssamhället är rörelse.

Här lever vi i ständigt samspel, vi är beroende av interaktion. Det är gott om kunskap och ont om förståelse, man kan inte leva av att vara kunnig man måste också förstå hur man interagerar t.ex. vad gäller ekologi.

Vi bor där det är önskvärt inte bara möjligt. Man kan välja att bo på landsbygden om man vill. Vi måste hitta rörelserna och vi måste titta utåt inte inåt.

Vi har rest genom tiden från platsen, strukturen, till kunskapen och flödet.

Flöden: Det finns sex olika flöden: varor, tjänster, kapital, människor, information, energi. Det är de här flödena ni ska hålla koll på, det är dessa som skapar tillväxt och utveckling. Man måste vara där flödena är.

Hur gör man?

Tre tips: 1 miljon möten. De behöver inte vara fysiska, kan vara intryck, pengar som byter ägare m.m. Tänk dig ett kluster på 100 000 människor, varje människa har 10 möten, det blir 1 miljon möten. Kan jag interagera med dessa. Leta efter sammanhang, koncept. Leta efter Stockholm och Österlen. Österlen är ett framgångsrikt koncept. Glasriket är ett annat. Kravmärkning är ett annat framgångsrikt koncept.

Men man måste ha en uppfattning om vad som är ett konkurrenskraftigt värde.

Vi jobbar med Stockholms stad. De är så stolta för att de växer. Allt vi gjort gör att vi växer, säger de. Men alla städer över 100 000 människor växer i Sverige. Så är det för att mer än 100 000 personer blir 1 miljon möten automatiskt. I kluster mindre än 100 000 människor måste man jobba mycket mera aktivt med sina flöden för att bli framgångsrik.

Olof flyttade till Glemminge och satte upp ett bageri med surdegsbröd, han kan ju inte leva på att sälja bullar till lokalbefolkningen, de kopplar upp sig mot matsverige och säljer till alla stora ställen i södra Sverige. Han kan göra det för att han har stora trattar utåt för att få veta vad som är bra, vad som är gångbart. Man måste fråga de andra, framförallt dem som inte är som jag. Titta utåt, var där!

Vi ska utveckla flödena och jämna ut dem. Maximera flödena.

Bli en del av en miljon!

Gör något annat än det ni redan är bra på!

Tre tips:

Bli en del av 1 miljon möten, skapa referenser utanför er själv, utveckla höga och jämna flöden.

STÄRKT LAGSAMARBETE UTVECKLAR LANDSBYGDEN BENNY JANSSON, SVENSKA FOTBOLLSFÖRBUNDET

Benny berättade kort om hur sågen lade ner hemma och hur han då kom att börja engagera sig. Han har bland annat jobbat på landsbygdskommitteen, med HSL, regeringskansliet, svenska fotbollsforbundet m.m.

Tror på att fotbollen behöver landsbygden - och tvärtom. Landsbygdens fotbollsledare gör idag en oerhört fin prestation. Många föreningar äger anläggningar, som kan användas till annat och vara en viktig del av landsbygdsarbetet. Fotboll har också massmedial kraft som kan göra skillnad och dra med sig landsbygdsfrågor. Fotbollsföreningarna kan tillsammans med andra bli en större resurs. Nya aktörer behövs i landsbygdsfamiljen. Fotbollen finns alltid på plats, regionalt och lokalt. Den har med sig resurser (också pengar) till landsbygden.

Fotbollsforbundet har bestämt sig för att engagera sig i satsningen ”En förening i varje by-fotboll för alla”. De menar att fotbollen ska/kan vara med o bygga landsbygden och ”att alla ska få spela fotboll”.

I detta arbete har man bestämt att prioritera främst 3 saker:

1. Samverka med parter som finns och erbjuda (fotbolls/idrotts) anläggningarna som redan finns. Jobba m Länsbyggerådet LRF etc. för landsbygdsutveckling (lokal mat, energi o klimat). När man skriver landsbygdsprogram bör fotbollen vara en del i denna.
2. Se över reglerna.
3. Arbeta med miljö- och energifrågor.

Arbetet har påbörjats i 12 distrikt som nu är aktiva o jobbar med något projekt.

Synpunkt från publiken: Också andra idrotter. Alla gillar inte fotboll. Kanske bättre att slå ihop flera föreningar?

VAD HAR FOTBOLLEN HAFT FÖR BETYDELSE FÖR LANDSBYGDEN OCH OMVÄNT FÖR FAMILJEN ELM?

ULLA GERTENS ELM, COATCH OCH FOTBOLLSMAMMA

Det gäller att ta vara på intressen för att utvecklas så mycket man kan inom sitt intresseområde. Det finns inte heller så olika val, utan man får kämpa på med det som finns/som man valt.

Expressen kom fram till att de flesta landslagsspelarna kommer från småorter, inte storstan.

”Man kan ta pojken från Broakulla, men aldrig Broakulla ur pojken”. Rasmus (yngst) blev tvungen att följa med och ibland fylla ut i lag då spelare saknades. Känner sig väldigt präglad av uppväxten. Det fanns alltid möjlighet att träna, lediga planer, fick låna nyckeln till bollarna. Fick börja spela med stora, till och med vuxna, tidigt och att de var 3 bröder hjälpte också till eftersom de alltid kunde spela. Blev uttagen i pojklandslaget, men storstadsbarnen hade större självförtroende och tog mer plats. Landsbygds- och storstadsklubbar borde samarbeta mer för att man ska kunna träna mer samtidigt stanna kvar i tryggheten hemma också. Landsbygden kan göra en tjurig och envis. Spelar fotboll i Holland idag.

Viktor ”Du pratar mycket om rötter, familj och Broakulla”. Det har inte funnits utrymme för att bli dryg eller kaxig eftersom det märks direkt. Spelade i Nybro, ungdomskontrakt, div 2 md vuxna. Fast efter tester där han var sämst gällde det att gå sin egen väg och med hjälp av familjen tro på sig själv.

David: ”Vi fick lugnet och tryggheten i Broakulla. Vi slapp pressen som finns från större arenor...”

EVENEMANGET- EN MOTOR, EN MÖJLIGHET ELLER BARA ETT ELÄNDE SOM STÖR VARDAGEN?

Håkan Karlsson, Emmabodafestivalen, festivalen som inte skulle bli stor. Men sedan första försöket 1988 har allt fler hittat dit. 2011 var biljetterna slutsålda långt i förväg.

Festivalen är för en del invånare ett stort elände. Hundar och hästar i närheten mår dåligt av volymen. I Eriksmåla ville man att vi skulle städa hela skogen, eftersom festivalbesökarna stannar och skräpar ner på vägen till och från festivalen.

Det är viktigt att vara medveten att evenemanget stör många invånare och minimera störande moment och förbereda festivalen. Inte reta folk i onödan. Bli medvetande om problemen så blir det lättare att hitta nya lösningar. Och om man löser en del av problemen från början så löser man det mesta.

”Öland roots” hade hamnat i konflikt med stugföreningen. Då kallades vi in som medlare. Konflikten löstes och nu samverkar man i stället om evenemanget.

Idag är 99 procent av Emmabodas invånare positiva till festivalen och tycker att den bidrar positivt och att den är en motor som genererar ökad handel, fyller hotell och restaurangerna. Systemet skulle kunna sälja mer om man har öppet mera. Matbutiken fylls av festivalbesökare så invånarna åker t ex till Lindås livs utanför centralorten. Många gynnas.

Det finns också en stor potential vi inte tar reda på. Emmaboda är litet. Det behövs mer boende. Alla vill inte bo i tält. Det skulle gå att hyra ut mer boende om någon kunde samordna detta med t ex transporter. Här finns ett hotell och det fylls artister. I takt med att vi bokar större artister och stjärnor som så duger inte våra hotell. Man kräver fem stjärnor och limousiner men vi tvingar dem till fyrstjärniga hotell - Statt i Växjö och Kosta Art hotell. Vi försöker förklara att de får en bättre festivalupplevelse på vårt lokala hotell Amigo som är lite ”Twin peeks” och de flesta artister uppskattar upplevelsen på Amigo och en del ångar att de inte bodde där. Vi ska inte skämmas för det vi har. Vi har ”Åsa Nisselösningar” på festivalen, mycket är stängt under semestern, får hyra långtradare från Gävles om kör ner vårt ljus och ljus, men det fungerar om man bara planerar i god tid. Det är charm i ”Åsa Nisse”.

Varumärket Emmabodafestivalen är synonymt med orten Emmaboda för de flesta under 30 år. De flesta vet vad Emmabodafestivalen är. Vi kan ta vara på detta bättre. Då behövs en tydlig vision vad vi vill som kommun och vart vi vill nå. Vi på landsbygden försöker härma storstan. Jag anser att landsbygdskommuner måste våga nischa sig och att det finns mycket att tjäna på detta. Folk flyttar inte till landet automatiskt. Vischan måste stå upp för att det inte händer så mycket och nischa sig på det som händer. Våga sticka ut.

Festivalen är nischad har gått från 3000 till 12000 festivalbesökare. Festivalen är numera hårt nischad mot elektronisk dansmusik. Det gäller att våga vara smal. Projekt räddar sällan, slogans drar inte. Det handlar om långsiktigt gnetande arbete...

Frågor

Detta är ingen fråga mera en synpunkt, säger en man. Emmaboda hade ju fin jazzfestival förr och då var jag här på vinterhalvåret i Folkets hus. Varför skulle man inte kunna börja med en fin musikskola i Emmaboda? Torsås kanske kan hjälpa till. Gör något mer av musiken året runt. Hotellet är mycket fint, rent, trevlig personal, god mat. Var stolta över det!

Håkan.

Jag älskar Amigo. Men jag är fel person att göra annat än festivalen. Överlåter det åt andra personer.

Lena Lindström.

Jag vill veta mer. Hur ser organisationen ut?

Håkan:

Mycket kort, vi är en ideell förening som omsätter 13 miljoner det mesta är artistbudget. Vi har motsvarande fem årsanställda och 400 funktionärer varav 25 stycken är nyckelfunktionärer.

Claes Lewander:

Emmaboda Vinterbadarförening är en privat fest som växt till en festival som vi är stolta över och som står på egna ben. Vi har också en fin kulturskola i kommunen.

FRAMTIDENS SVERIGE FINNS UTANFÖR STORSTÄDERNA CARLOS ROJAS, ENTREPRENÖR OCH SAMHÄLLSDEBATÖR

Från byn Alby i södra Stockholm, Botkyrka. Växte upp i miljonprogramsområde Norsborg. Vill föra tillbaka en stolthet till folk som bor på landet och i ytterområden till storstäder. Ledsen för att han när han blev vuxen inte längre kände det som att han var en resurs, som han hade trott när han var liten.

Miljonprogrammet är en barnvänlig uppväxt med många platser att spela fotboll, tunnlar, pulkabackar etc. När man var barn kände man sig som svensk och stolt. Men på vägen mot uppväxten kände han det mer som att han var en belastning, att han var fel. Det sågs som fel att bo i miljonprogram, fel att heta Carlos etc. Samtidigt lasermannen och ny demokrati. Nytt samhällsklimat. Medierna trissade.

Resurs blev Börda blev Problem!

Ackumulerad känsla, makten, statusen etc. räknar inte in alla utan räknar ut vissa grupper. Vi styrs mycket av status. Både nationellt och lokalt. Tidningarna styr vem som har status och inte. Därför gör folk inte fria val, även om de tror det.

Flyttmönster högskola, sedan stan, sedan förort när du bildar familj, eller möjligen till hemorten då – men färre flyttar tillbaka p.g.a. dålig status. Inte realistiskt att få folk att bo kvar, men däremot att flytta tillbaka. Då måste man använda en bra barndom och en stolthet av barndomen som kraft. Arbeta aktivt mot *mediabelvetet*. Vi är ofta själva budbärare av den bilden, säger att där man kommer ifrån är dåligt, landet eller miljonprogrammet, alla stjal, snattar, skjuter etc. I mötet med de som har högre status bekräftar man ofta själv detta genom att bekräfta att man har lägre status. Vi är framtiden! Ändra attityden! Vi förlorar på att välja bort folk, vi är ett så litet land. Som om vi i Sverige är snälla i stället för att invandrare är en resurs för oss! Fel attityd att ”Alla ska vara glada för att de får vara med!” Inte bara invandrare, utan även andra som flyttar till en ny plats. Vi ska vara glada att folk flyttar hit! Egentligen klarar vi oss inte utan invandring. Många invandrare flyttar tillbaka (1/3) till sina hemländer. Om de hade känt sig mer uppskattade och som **en del** så hade fler stannat kvar.

Attityden är att alla områden som inte är stan måste ”handskas med”. Så är det ju inte! Vi måste själva bli bättre på att berätta om våra styrkor! Och hjälpas åt att identifiera andras styrkor. Inte lata, bidragsmottagare, fattiga, utan i stället har en stark drift. Ställa konstiga krav.

Alla lärare som hade makt i gymnasiet var inte från miljonprogramområdet. Barnen pratade Rinkebysvenska. Lärarnas attityd påverkar självkänslan. Svenskläraren sa: - Carlos, du har en potential, men du kommer aldrig att kunna utveckla den! Detta kan gå bra som i Carlos fall eftersom han triggades och startade egen tidning, men för hans kompis gick det dåligt. Det kan bara inte få vara så att lärare ”jobbar med” förakt! I Sverige! Idag! Detta måste bort.

Vi vill alla vara en del, ha ett sympatiskt samhälle! Alla som bor HÄR just nu är SVENSKAR. Varför tidsgränser? (bara formellt) I våra sinnen ska vi direkt identifiera alla som en del.

Jobbar med forskning om hur folk rör sig o tänker, också på landsbygden, med Jordbruksverket.

Tyckte vi var coolast för vi hade så höga hus, älskade sin uppväxt. Tyckte synd om sin mormor som bodde i gamla hus på Kungsholmen i stan. (Trodde det var så att gamla bodde i gamla hus)

Sth innerstadskluster förstår inte resurserna som finns ute i landet.

Hans tidning Gringo gjorde intervju med drottning Silvia och frågade hur hon såg på att vara svensk. Hon jämförde med att få barn. Man älskar 1:a, 2:a o 3:e barnet lika mycket – även om man känner den yngsta minst. Man har olika kontakt med olika syskon. Det är samma sak med länder. Alla ens länder är en del av en och en resurs.

Det är inget måste att ta emot flyktingar, utan vi VILL ta emot! Vi VILL ha mångfald!

Det finns en rörelse som börjar se vilka värden som finns utanför storstaden.

Måste se att hela landet kan bidra. Bredda det som finns. Det går. Av 18–74-åringar kan 77 procent kan tänka sig att bo på landsbygden av de som bor i miljonprogrammet. Stockholm stad har inget behov av dessa personer. Dessa personer kan i stället vara en resurs för landsbygden, men få ser detta. Hedemora behöver 100 pers till gården inom några år. På af i Botkyrka finns 300 arbetssökande- ring dem!

Frågor:

Hur tror du att våra egna fördomar och tankar påverkar en negativ spiral när vi vill ha egna inv.

Carlos: Måste utveckla en självkänsla som man bevarar. Skolan har en viktig roll här. Malmö ex förväntar sig för lite av elever räknade inte upp mig bland betygskriterierna med motiveringen att ingen kommer att uppnå detta.

Boden bra exempel har en skrytbok. Bra som attityd att berätta hur fantastiskt Boden är. Bra ambassadörer för sin bygd. Lättare att flytta tillbaka, Sverige lika med den plats vi befinner oss på.

Claes Lewander kopplade tillbaka: Det går att ta Rasmus ur Broakulla. Samma med dig kan inte ta Alby ur dig.

Carlos: Jag har dragit flera extrema exempel. Men det finns också många goda exempel. Men vi måste kriga och kämpa oss fram till en bra självbild.

KONFERENSEN AVSLUTADES, ETT STORT TACK TILL ALLA BESÖKARE, FÖRELÄSARE
OCH MEDHJÄLPARE.